

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

**BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA SUGGESTIV QOBILIYATLARNI
RIVOJLANTIRISH MODELII**

**МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ СУГГСТИТИВНЫХ НАВЫКОВ У БУДУЩИХ
УЧИТЕЛЕЙ**

MODEL OF DEVELOPMENT OF SUGGESTIVE SKILLS IN FUTURE TEACHERS

Yuldashyev Elyorjon Sodiqovich

Qo'qon universiteti pedagogika kafedrasida o'qituvchisi

Annotasiya

Ushbu maqolada bo'lg'usi o'qituvchilarda differensial yondashuv asosida bo'lg'usi o'qituvchilarda suggestiv qobiliyatlarni rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlar, bugungi kunda pedagoglar tayyorlash tizimini takomillashtirish, pedagoglar mahoratini oshirish, pedagogik mahorat va qobiliyatlarni rivojlantirishga ega ekanligi yoritib berilgan.

Аннотация

В данной статье представлена классификация педагогических умений и социальнопедагогическая необходимость их развития у педагогов, совершенствование системы подготовки педагогов сегодня, повышение квалификации педагогов, развитие педагогических навыков и умений. Каждая педагогическая способность имеет свои особенности, и поясняется, что педагогу необходимо их знать и уметь эти способности развивать.

Abstract

In this article, there is a classification of pedagogical skills and the socio-pedagogical necessity of their development in teachers, improving the system of training pedagogues today, improving the skills of pedagogues, developing pedagogical skills and abilities. Each pedagogical ability has its own characteristics, and it is explained that it is necessary for a pedagogue to know them and to be able to develop these abilities.

Kalit so'zlar: *pedagoglar mahorati, ta'lim va rivojlanish, ta'lim-tarbiya, amaliy ko'nikmalar, uzluksiz ta'lim, individual sifatlar, iqtisodiy taraqqiyot, ta'lim standartlari, ta'lim va tarbiya, ilmiy metodik, sub'yektiv yangilik.*

Ключевые слова: *навыки педагогов, воспитание и развитие, воспитание и обучение, практические навыки, непрерывное образование, индивидуальные качества, экономическое развитие, образовательные стандарты, воспитание и обучение, научно-методические, субъективные инновации.*

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Key words: *sports, folk traditional values, intercultural relations, practical skills, continuous education, individual qualities, economic development, educational standards, education and training, scientific-methodical, subjective innovation in students.*

KIRISH(VIDENIYE/INTRODUCTION)

Hozirgi sharoitda ta'lim muassasalarida pedagogik xodimlarning faoliyatlarini takomillashtirish va o'quv jarayonini samarali tashkil etishning eng asosiy omillaridan biri pedagoqlarning tashkilotchilik mahoratini egallaganligi bilan belgilanadi. Bunda tashkilotchilik faoliyatining yangi mexanizmlarini ishlab chiqish, yangiliklarni izlash, o'rganish va ularga asoslanish, o'z ustida muntazam ishlash, hamda ilmiy asoslangan ma'lumotlardan faoliyat jarayonida keng foydalanish, tashkiliy ishlarning pedagogik, psixologik va ijtimoiy-iqtisodiy asoslarini chuqur o'zlashtirish muhim sanaladi.

O'qituvchining tashkilotchilik faoliyati o'z o'rnida uning tashabbuskorligi va mas'uliyatligiga bog'liq bo'ladi. Bir tomondan halollik, ishchanlik, mehnatsevarlik, ma'suliyat kabi axloqiy sifatlar shunday muvaffaqiyatni ta'minlasa, ikkinchi tomondan vijdonlilik, mardlik, adolatlilik kabi ijobiy sifatlar uning atrofida jamoa a'zolarining jipslashishini va shu orqali belgilangan maqsadga erishishni ta'minlaydi.[1]

Tashkilotchi pedagogning axloqi uning ma'naviyatidagi tarkibiy qism bo'lish bilan bir paytda shu ma'naviyatni hosilasidir. Axloq inson tafakkuri, aql-zakovatini, butun faoliyatini tizginlab turuvchi hodisadir. Inson aqli qanchalik o'tkir va qudratli bo'lsa ham, uning axloqi tuban bo'lsa, bu kuchli aql va zakovat vayronkor kuchga aylanadi. Vayronkor kuch esa shaxsning atrofida qilarga, jamiyatgagana emas o'z faoliyatiga ham katta zarar yetkazadi. Sog'lom axloq va uning tarkibidagi umuminsoniy qadriyatlar aql-zakovat qudratini vayrongarchilik yo'lidan qaytarib bunyodkorlik tomon yo'naltirib turadi. Insoniy axloqining shu jihatlari pedagog ma'naviyati va xulqida mujassamlashganda faqat pedagog shaxsning emas, u o'qitayotgan o'quvchilarning yoki boshqarayotgan tashkiliy faoliyatning ham bunyodkorlik tomon yo'naltiradi.

Pedagogning ma'naviy qiyofasini shartli tarzda bir necha qatlamga ajratish mumkin. Bular quyidagilar:[2]

1.Ma'naviy qiyofa. Bu qatlam shaxs ahloqi uchun poydevor vazifasini bajaradi. Ma'naviy jihatdan nochor shaxslar hech qachon axloqiy jihatdan yuksak bo'la olmaydi. Bu sifat ayniqsa islohotlar davrida muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki bu davrda turli xil qiyinchiliklarning mavjud bo'lishi tabiiy holda ularni yengish uchun esa sabr-toqat bilan birga irodalilik talab qilinadi. Iroda shunday hodisaqiyinchilik va to'siqlar paydo bo'lganda u tafakkur, tajriba, bilimlar va ehtirosni yana qiyinchiliklarni bartaraf qilishga yo'naltiradi. To'siqlarni bartaraf etish uchun o'zidagi kuch imkoniyatlarni safarbar qila oladigan irodaga ega bo'lmagan tashkilotchi pedagog o'z jamoasining hamkuch va imkoniyatlarini, qiyinchiliklarini yengishga safarbar eta olmaydi. Vatanparvarlik, bu sifat insonning o'z yurtiga, xalqiga sadoqatini bildiradi.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

Shu sifatga ega bo'lgan tashkilotchi va tashabbuskor shaxslar va umuman insonlar xalqvatan, jamiyat manfaatlarini o'z manfaatlarida ustun qo'ya oladilar.[3]

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОДОЛОГИЯ /METHODS)

Shaxsiy va ijtimoiy manfaatlar mutanosibligi to'g'risida gap ketganda shuni nazarda tutish kerakki, ular o'zaro uzviy bog'liq hodisalar. Ular o'rtasida birlik bilan bir qatorda tafovutlar ham bor. Bu tafovutlar muayyan sharoitda ziddiyatga aylanib ketishi ham mumkin. Mana shunday hollarda Vatan tuyg'usiga ega bo'lmagan shaxslar o'zlari shaxsiy manfaatlari, uncha ko'p bo'lmagan foydasi uchun jamiyatning, xalqning manfaatlariga juda katta ziyon yetkazishdan ham toymaydi. Yuragida Vatan tuyg'usi bo'lgan tashkilotchi-pedagog o'zining shaxsiy manfaatlarini Vatan manfaatlaridan hech qachon yuqori qo'ymaydi. Sanab o'tilgan sifatlar tashkilotchi pedagog ahloqiy xarakterini, yo'nalishini belgilaydigan sifatlar hisoblanadi. Pedagogning axloqiy dunyosida yana shunday qatlam borki, u uning insoniylik darajasini belgilaydi. Bu qatlamda vijdon, mardlik, iroda kabi sifatlar muhim o'rin tutadi. Vijdon pedagogning ma'naviy-axloqiy dunyosidagi muhim hodisalardan bo'lib u shaxsning o'z faoliyatini o'zi nazorat qilishiga yordam beradi.

Boshqalar faoliyatini nazorat qilishi lozim bo'lgan tashkilotchi pedagog o'z faoliyatini nazorat qila olmasa, boshqalar faoliyatiga baho berishi kerak bo'lgan o'qituvchi o'z xatti-harakatlarini to'g'ri baholay olmasa, bunday jamoada ma'naviy-ahloqiy iqlim sog'lom bo'lmaydi. Shundan ma'lum bo'ladiki, vijdon faqat ma'naviy-axloqiy ahamiyatga ega bo'lib qolmasdan, katta ishlab chiqarish ahamiyatiga ham ega. Shuning uchun ham uni pedagogning ish sifatlariga qo'shimcha sifat tarzidagina emas, muhim kasbiy sifat tarzida ham baholash lozim. Tashabbus, jonbozlik, fidoyilik ko'rsatishga tayyor bo'lmagan jamoaga uning foydasi tegmaydi.

Tashkilotchi pedagog mehnatsevarlik fazilatiga ega bo'lish bilan birga, bu sifatni o'quvchilarda majburiy yo'l bilan shakllantirilishi mumkin emasligini, o'quvchini majburan sevib bo'lmagani kabi, majburiy mehnatni ham sevib bo'lmasligini bilishi lozim.

Mas'uliyat hissi pedagog uchun eng zarur bo'lgan axloqiy sifatdir. Lekin pedagog faoliyatida u ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki boshqalar va umuman insonlar o'z faoliyatlari va burchlari uchun mas'ul bo'lsalar, pedagog butun o'quvchilar jamoasi faoliyati va burchi uchun ham mas'uldir. Mas'uliyat va burch bir-biriga juda yaqin tushunchalardir. Burch muayyan sharoitda ahloqiy me'yorlar talab qiladigan me'yornlarni anglashi, bajarilishini bildiradi. Mas'uliyat esa mana shu burch qay darajada bajarilgani yoki bajarilmagani uchun javobgarlikni sezishidir.

Javobgarlikni sezish esa bir qator holatlarga bog'liq bo'lib, ular tashkilotchi pedagog mas'uliyati uchun ham to'la taalluklidir. Bular quyidagilar:

1. O'quvchining o'ziga qo'yilayotgan ijtimoiy va axloqiy talablarni bajarishga qodir yoki qodir emasligi.

**ZAMONAVIY TA'LIM STRATEGIYALARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
2026-yil 30-aprel

2. O'quvchi bu talablarni qay darajada anglagani va tushungani.
3. Bu talablarni bajarish uchun qanday imkoniyatlarga ega va qanday imkoniyatlarga ega emasligi.
4. Bu talablarni bajarish oqibatlariga u darajada javobgar yoki javobgar emasligi. Sanab o'tilgan holatlar pedagogning tashkilotchilik faoliyatida kuchliroq seziladi. Pedagogning mas'uliyati faqat o'z oldiga qo'yilgan talablarni emas, balki butun o'quvchilar jamoasi oldiga qo'yilayotgani talablarni anglashi, faqat o'zining emas butun jamoa imkoniyatlarini hisobga olishi va jamoa faoliyati oqibatlari uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga ola bilishi kerak.

NATIJALAR (PE3YJIBTATY/RESULTS)

Bo'lajak o'qituvchining tashkilotchiligi o'quvchini o'qitish, tarbiyalash, rivojlantirish jarayoni amalga oshirilayotgan ijtimoiy muhitni yaxshilashga tayyorligini ko'zda tutadi. O'qituvchining tashkilotchilik ko'nikmasi mazkur muhim tavsifiga ko'ra, bizningcha pedagogik faoliyatning ijobiy ijtimoiy yo'nalganligini tushunish kerak bo'lib, bu shaxsning ayrim aksentuellashgan xususiyatlarining salbiy ta'sirining chegarasini pasaytirishga imkon beradi.

O'qituvchilar tomonidan yuqori axloqiy majburiyatlarni o'z faoliyatiga ko'rsatma sifatida idrok etish nafaqat maktabdagi ma'naviy-psixologik iqlimni yaxshilaydi, balki o'qituvchining o'zining ruhiy holatiga ijobiy ta'sir qiladi. Bu holatda o'qituvchilarga motivasion o'zini-o'zi boshqarish tizimida dono xulq prinsiplariga rioya etish to'g'risidagi tavsiyalarni berish o'rinlidir. Bular quyidagi prinsiplardir:

- asosiy ikkinchi darajalidan ajratishni bilish;
- ichki hotirjamlik, vaziyatli xalaqitlardan himoyalash, shaxsiy qadriyatlariga tayanish;
- emosional yetuklik va barqarorlik, oliyemosional-qadriyatli me'yor ustanovkasiga tayanish;
- rivojlanish mantiqi, rivojlanish bosqichlari, tuzatish uchun imkoniyatlar asosida hodisalarga ta'sir etish choralarini bilish;
- muammoga turli nuqtai nazarlardan yondasha olish, tizimli fikrlay olish;
- ixtiyoriy kutilmagan hodisalarga tayyorlik, inqirozga qarshi yondashuv, ehtiyotkorlik;